שלשים

ושש ⁽ᵃ⁾כריתות בתורה ᵃהבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה הבהמה עליה ⁽ᵇ⁾ הבא על אשה ובתה ⁽ᵍ⁾ ואשת איש הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ⁽ᵈ⁾ ⁽ʰ⁾(ועל אשת אחי אמו) ועל הנדה והמגדף ועובד עבודת כוכבים והנותן מזרעו למולך ⁽ᵛ⁾ ובעל אוב ומחלל שבת וטמא שאכל ⁽ᶻ⁾ קדש והבא אל המקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול ⁽ʰ⁾ והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן ⁽ᵗ⁾ והמפטם את הקטרת והסך ⁽ᶦ⁾ את השמן המשחה ⁽ʲ⁾ᵇוהפסח והמילה מצות עשה ⁽ᵏ⁾ על אלו חייבין על זדונו כרת ⁽ˡ⁾ ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן ᵍהמטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ⁽ᵐ⁾ ᵈאף המגדף שנאמר ᶦתורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה יצא מגדף ⁽ⁿ⁾ שאינו עושה מעשה:

גמ'

כל הנך כריתות במזיד בלא התראה אבל אי איכא התראה יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה ויש מהן במלקות ובשוגג בחטאת. והאי דנקט ואיירי למיתני ברישא עריות דאם ודאשת אב כו' והדר פסיק ותני ביני וביני הבא על הזכור ועל הבהמה והמביאה את הבהמה עליה והדר מתחיל למיתני אשה ובתה ולא קתני כולהו כהדדי ⁽ᵗ⁾ בקמייתא משום דקים לן בסנהדרין (נג.) דכל הני דנקט ברישא אם ואשת אב וכלה והבא על הזכור ועל הבהמה דינייהו בסקילה ולהכי תנינהו ברישא משום דחמורות משאר מיתות ב"ד ⁽ᵗ⁾ (ולהכי תנינהו ברישא): **אשה ובתה.** ובת בתה ובת בנה בכלל ⁽ʸᶻ⁾ (ובן) [ובן] בתו ובת בנו חמותו ואם חמותו ואם חמיו ⁽ʸʰ⁾ בכלל זה: **מגדף.** איכא למאן דאמר ⁽ᵈ⁾(סנהדרין דף נו) מברך את השם ואיכא למ"ד מומר ומשורר לעבודת כוכבים: ⁽ᵃ⁾ כרת דנותר מפרש לקמן (דף ה.) בהאי פירקא ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה ⁽ᵇ⁾ומוקמינן ליה לקמן בנותר: וכרת דפיגול נמי מפרש לקמן בפירקא (שם) דיליף עון עון מנותר דבפיגול כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ⁽ᵍ⁾וכתיב בנותר ואוכליו עונו ישא מה התם ⁽ᵈ⁾(כ) ⁽ʸᵗ⁾ כרת בנותר דכתיב ביה עון ⁽ʰ⁾אף בפגול דכתיב ביה עונה תשא כרת: שוחט קדשים בחוץ בכרת אפי' לא העלן דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרתה ומעלה נמי בכרת דכתיב (שם) אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אהל מועד לא יביאנו וגו' ואם שגג ושחט והעלה בשוגג חייב שתי חטאות: ⁽ᶜ⁾ **ופסח ומילה מצות עשה.** ונכרת. פסח בכרת דכתיב (במדבר ט) והאיש אשר הוא טהור וגו'. מילה בכרת דכתיב (בראשית יז) וערל זכר אשר לא ימול וגו' ונכרתה. ⁽ᶜᵃ⁾ והני פסח ומילה מצות עשה [ואין קרבן על שגגתן] אבל אינך כולהו מצות לא תעשה נינהו ⁽ᵍ⁾ ומחייבים בקרבן דאין קרבן אלא על לאו כדמפרש לקמן ⁽ᵗ⁾אכגון לאוי דעריות דמפורשין הן. ובמגדף ⁽ᶜᵇ⁾ מלינו לאו (שמות כב) אלהים לא תקלל וכרת נמי דכתיב (במדבר טו) והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' את ה' הוא מגדף ונכרתה. ובכל הני עריות דלעיל כתיב כרת דכולל להו בסיפא ונכרתו הנפשות העושות⁽ʸ⁾ ולאו נמי כתיב בהו בעריות כולהו (ויקרא יח) ערות אמך לא תגלה ובכולהו נמי לא תגלה כתיב. ובנדה נמי לאו (שם) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכרת דנדה כולל עם אחריני דלבתר עריות כולהו כתיב ונכרתו הנפשות העושות. והאי דלא ⁽ᶜᵍ⁾ כתיב כרת לא באשת אחי אמו ולא באם אם חמותו דשניות הן מדברי סופרים דלא כתיבי באורייתא. והעובד עבודת כוכבים נמי לאו וכרת לאו דכתיב (שמות לד) לא תשתחוה לאל אחר וכרת דכתיב (במדבר טו) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת ובעבודת כוכבים מיירי דבזה דבר ה' כדאמר מר בסנהדרין (צט.) ⁽ʸ⁾אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום ולא יהיה לך בעבודת כוכבים מדבר. לאו דמולך (ויקרא יח) ומזרעך לא תתן להעביר למולך א"נ לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש ⁽ˡ⁾כרת נמי אית בהו דכתיב (ויקרא כ) ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל וגו' אשר יתן מזרעו למולך מות יומת וכתיב בתריה ושמתי אני את פני באיש ההוא והכרתי אותו וגו'. ובעל אוב נמי אית ביה אזהרה דכתיב (שם יט) אל תפנו אל האובות וגו' וכרת נמי דכתיב (שם כ) והנפש אשר תפנה אל האובות ונכרתה ובגמרא ⁽ᵐ⁾מפרש מאי טעמא לא תני הכא ידעוני. והמחלל את השבת אזהרה אית ביה דכתיב (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה וכרת נמי דכתיב (שם לא) כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה וגו'. וטמא שאכל את הקדש בלאו ולא יאכל עד אשר יטהר (ויקרא כב) ובכרת דכתיב [שם] אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב וגו' וטומאתו עליו ונכרתה. הבא אל המקדש טמא ⁽ᶜᵈ⁾ לאו דכתיב ואל המקדש לא תבא (שם יב) ולא יטמאו את מחניהם ⁽ᵗ⁾כרת כי את משכן ה' טמא ונכרתה ⁽ᵗ⁾. אוכל חלב ודם בלאו דכתיב (ויקרא ג) כל חלב וכל דם לא תאכלו כרת בחלב כי כל אוכל חלב ונכרתה (שם ז) כרת בדם (שם יז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו' כל אוכליו יכרת. אזהרה דנותר (שמות כט) ושרפת את הנותר באש לא יאכל כרת כדאמרן ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה. אזהרה בפגול נפקא לן מהאי קרא ואם יותר מבשר זבח שלמיו לא יאכל כי קדש הם ⁽ᵗ⁾כדגמרינן בפסחים בפ"ב (כד.) לא יאכל כי קדש הם שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו וכרת כדאמרן לקמן יליף עון עון מנותר. שוחט בחוץ מפרש בהאי פירקא (דף ג:) בלאו למאן דגמיר בגזירה שוה הבאה [הבאה דכתיב] בהעלאה ואל פתח אהל מועד לא יביאנו [ויקרא יז] ונאמר כאן בשחיטה הבאה ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' [שם] מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן נמי לא ענש אא"כ הזהיר ולמאן דמייתי לה בהיקשא אמר קרא שם תעלה עולותיך ושם תעשה ⁽ᵇ⁾מה העלאה לא ענש אא"כ הזהיר אף שחיטה נמי. מעלה בחוץ בלאו השמר לך פן תעלה וגו' (דברים יב) וכל מקום שנאמר פן ואל אינו אלא לא תעשה ⁽ᵠ⁾וכרת כדאמרן לעיל אשר יעלה עולה או זבח וגו' ונכרתה. אוכל חמץ בלאו כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב) כרת כל אוכל חמץ ונכרתה (שם). והאוכל ביוה"כ בלאו מפרש ביומא (דף פא.) כל הנפש אשר לא תעונה ⁽ʳ⁾אגמר עינוי עינוי מהתם על דבר אשר ענה את אשת רעהו (דברים כג) מה התם לא ענש אא"כ הזהיר ה"נ לא ענש אא"כ הזהיר וכרת נמי אית ביה באוכל ⁽ᶜᵛ⁾ דכתיב ביה ונכרתה באוכל ביוה"כ (ויקרא כג) כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה והאי לא תעונה בעינוי אכילה קמיירי דגמר (יומא עד:) עינוי עינוי מהתם דכתיב (דברים ח) ויענך וירעיבך מה להלן עינוי רעבון אף כאן עינוי רעבון. העושה מלאכה ביוה"כ אית ביה אזהרה וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה (ויקרא כג) כרת דכתיב (שם) והאבדתי וזהו כרת. והמפטם את השמן לאו ובמתכנתו לא תעשו כמוהו ⁽ˢ⁾כרת אשר ירקח כמוהו ונכרתה וגו' (שמות ל). והמפטם את הקטרת לצרכו להריח. מפטם את השמן [כעין שעשה משה במדבר דכתיב] ואתה קח לך בשמים ראש (שם). מפטם את הקטרת [מערב י"א סממני הקטרת כמו דכתיב] קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה (שם). הסך ⁽ᶜᶻ⁾ שמן המשחה נמי לאו על בשר אדם לא ייסך (שם) כרת אשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו (שם) מאותו שעשה משה לשמן המשחה. מפטם את הקטרת אזהרה במתכנתה לא תעשו לכם (שם) כרת אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת (שם) אבל המריח בקטרת של בית המקדש ⁽ᶜʰ⁾ לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא דמי לסך ⁽ᶜᵗ⁾ שמן המשחה דהתם אית ביה לאו וכרת: **פסח ומילה מצות עשה.** פסח דכתיב (דברים טז) וזבחת פסח לה' אלהיך. מילה דכתיב (בראשית יז) וביום השמיני ימול וגו' וכרת בהו כדאמרן. והני אית להו חייבי מיתות ב"ד כגון העובד עבודת כוכבים והמחלל את השבת ואפ"ה חייבי כריתות הן במזיד בלא התראה ואי אתרו בהן יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה כדאמרן ברישא ואי לא אתרו בהו מידי מיתת ב"ד לא ילאו וכרת הוא שמת בלא בנים: **על שגגתו חטאת.** דמפיק ליה מעבודת כוכבים דכתיב בה (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' ואמר מר (הוריות דף ח.) שקולה עבודת כוכבים כנגד כל התורה דהא כתיב בה מצות וכתיב בה קרבן (במדבר טו) והקריבה עז בת שנתה וגמרינן מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונה כרת ⁽ˡᵃ⁾ חייבין על שגגתה חטאת אף כל שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת כגון הני כריתות. שוגג דעריות כסבור ⁽ˡᵇ⁾ שהיא אשתו והבא על הזכר ועל הבהמה בשוגג כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר או על הבהמה ואחר כך נודע לו דזכר הוא או בהמה היא מביא חטאת: **ועל לא הודע שלהן אשם תלוי.** דלא אתיידע אי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או ⁽ˡᵍ⁾ בהמה והוא הדין לאחריני. והאשה המביאה בהמה עליה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה. ונדה דסבור טהורה היא. מגדף כסבור מברך הוא שם בן שתי אותיות וברך שם בן ד' אותיות דאינו חייב אלא על שם של ד' אותיות כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נו.). ⁽ᵗ⁾עבודת כוכבים כסבור זבוח וקיטור אסרה תורה ולא השתחואה וניסוך דד' ⁽ᵗ⁾ אלה עבודות הן. מולך כסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו. בעל אוב נתכוין לכשוף אחר. שבת כסבור חול הוא. קדש כסבור בשר חולין הוא. מקדש כסבור בית אחר הוא. חלב כסבור שומן. ודם כסבור טחול ל"א דם כסבור שדם תבנים או דם דגים הוא לשון מורי. נותר ופגול כסבור כשר הוא. שוחט בחוץ כסבור בהמת חולין היא. מעלה ⁽ʸ⁾ לאחר איסור הבמות הקריב בבמה וכסבור בימות ⁽ˡᵈ⁾ אלו של צבור מותרות ומוקים לקרא בבמת יחיד. פסח ויום כפור כסבור ימות החול הן. שמן וקטרת נתכוין לממנין אחרים ונמצאו שהן הסממנין הכתובין. אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל הגוף לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור: **לא הודע.** אשתו ואחותו במטה וכסבור לבוא על אשתו ולא ידע על איזו מהן בא: **שהוא בעולה ויורד.** ואין שם אשם תלוי ⁽ˡʰ⁾ אלא בספק קבוע כדאמרינן בפרק בתרא (לקמן כה.) אין אשם בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה: **אף המגדף.** מפרש בגמ' ⁽ⁿ⁾מאי קאמר:

תוספות

שלשים ושש כריתות. ברישא תנא עריות דבסקילה כדפירש"י והדר תני אשה ובתה דבשריפה והדר תני אשת איש דבחנק ולהכי לא דאפסקינהו בהאי חייבי סקילה:

תורה אור השלם

א. הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: במדבר טו כט

הגהות הב"ח

מוסף רש"י

רבינו גרשום

שיטה מקובצת

שיטה מקובצת (המשך)